

2 [7] 2012

EESTI KUNSTIMUUSEUMI TOIMETISED

PROCEEDINGS OF THE ART MUSEUM OF ESTONIA

Tehniline kunstiajalugu – kunstiajaloo tehnikad?
Technical Art History – Technics of Art History?

 EESTI KUNSTIMUUSEUM

KADRORU
KUNSTIMUUSEUM

T A L L I N N 2 0 1 2

Esikaanel: Tundmatu Madalmaade kunstnik. Kaubitsejate templist väljaajamine. U 1570.
Õli puul. Detail. Eesti Kunstimuuseum

On the cover: Unknown Netherlandish artist. Chasing the Traders from the Temple. Ca 1570.
Oil on wood. Detail. Art Museum of Estonia

Ajakirjas avaldatud artiklid ja mistsellid on eelretsenseeritud.

All articles and miscellany published in the journal were peer-reviewed.

Toimetuskolleegium / Editorial Board:

Kristiāna Ābele, PhD (Lāti Kunstiakadeemia kunstiajaloo instituut, Riia / Institute of Art History of the Latvian Academy of Art, Riga)

Natalja Bartels, PhD (Venemaa Kunstide Akadeemia kunstiajaloo ja -teooria instituut, Moskva / Research Institute of Theory and History of Arts of the Russian Academy of Arts, Moscow)

Dorothee von Hellermann, PhD (Oxford)

Irmeli Hautamäki, PhD (Helsingi Ülikool ja Jyväskylä Ülikool / University of Helsinki and University of Jyväskylä)

Sirje Helme (Eesti Kunstimuuseum, Tallinn / Art Museum of Estonia, Tallinn)

Ljudmila Markina, PhD (Riiklik Tretjakovi Galerii, Moskva / State Tretyakov Gallery, Moscow)

Piotr Piotrowski, PhD (Adam Mickiewiczi Ülikool, Poznań / Adam Mickiewicz University, Poznań)

Kadi Polli (Eesti Kunstimuuseum – Kadrioru kunstimuuseum, Tallinn / Art Museum of Estonia – Kadrioru Art Museum, Tallinn)

Peatoimetaja / Editor-in-chief: Tiina-Mall Kreem, PhD

Koostaja / Compiler: Greta Koppel

Keeletoimetaja / Copy editor (Estonian text): Dana Karjatse

Tõlkijad / Translators:

Kadi-Riin Haasma (inglise-eesti / English-Estonian)

Tiina Randviir (eesti-inglise / Estonian-English)

Ingiskeelse teksti toimetaja / Copy editor (English text): Neil Taylor

Kujundus / Graphic design: Mari Kaljuste (makett/design), Tuuli Aule (küljendus/layout)

Eesti Kunstimuuseumi kogusse kuuluvate teoste fotod / Photographs of works in the Art Museum of Estonia collection: Stanislav Stepaško

Trükk / Printed by: Printon

E-raamat / E-book: www.kunstimuuseum.ee

Eesti Kunstimuuseum / Art Museum of Estonia

Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn, Eesti / Estonia

www.kunstimuuseum.ee

Täname / Acknowledgements:

EESTI KULTUURKAPITAL

© Väljaandja Eesti Kunstimuuseum – Kadrioru kunstimuuseum 2012

© Published by the Art Museum of Estonia – Kadrioru Art Museum 2012

© Tekstide autorid / Authors of texts

© Fotod lk 62–65, 101 / Photos pp 62–65, 101 KIK-IRPA, Brüssel / Brussels

ISSN 1736-5503

ISBN 978-9949-485-14-7

Sisukord / Contents

Saateks / Foreword 5

FOOKUSES • IN FOCUS

Greta Koppel

- Sissejuhatus: Vaadates tagasi projektile „Bosch & Bruegel” ja mõeldes jätkuvalt tehnilisele kunstiajaloole 9
- *Introduction: Looking back at the project “Bosch & Bruegel” and still thinking of technical art history* 13

Erma Hermens, Jørgen Wadum, Matthijs Ilsink, Krista Kodres

- Mis on tehniline kunstiajalugu? Intervjuu ja sekkuvad hääled 17
- *What is technical art history? An interview with voices interacting* 29

ARTIKLID • ARTICLES

Ari Tanhuanpää

- Kas me tegeleme detailide või laikudega? Kriitiline pilguheit tehnilisele kunstiajaloole 43
- *Are we dealing with details or patches? Technical art history from a critical viewpoint* 52

Greta Koppel

- Vähe nimesid, palju käsi. 16. sajandi Madalmaade anonüümsest boschlikust kunstist nelja kaubitsejate-maali näitel 69
- *Few names, many hands. 16th century anonymous Netherlandish Bosch-like art on the basis of four paintings depicting traders* 82

Piotr Borusowski

- Tehnilised uuringud ja päritolu selgitamine Albrecht von Sebischi (1685–1748) joonistuste kogu rekonstrueerimisel 107
- *Technical examination and provenance research in the reconstruction of the drawing collection of Albrecht von Sebischi (1685–1748)* 116

MISTSELLID • MISCELLANIES

Hilkka Hiiop, Merike Kallas

- „Simsoni ja Deliila” lugu tehnilise kunstiajaloo aspektist 135
- *The story of “Samson and Delilah” from the aspect of technical art history* 145

Merike Kurisoo, Isabel Aaso-Zahradnikova

- Kivist kuningas Kanut. Tallinna Kanuti gildi maja hiliskeskajest pühakureljeefist ja selle tehnilistest uuringutest 163
- *The Stone King Canute. Late medieval stone relief from St Canute’s Guild Hall in Tallinn and its technical investigations* 173

Greta Koppel

- „Kahe munga” tuvastamine. Kunstiteos kui asitõend 193
- *Identifying the “Two Monks”. Work of art as a body of evidence* 200

RAPORT • REPORT

Wietske Donkersloot

- Rembrandti andmebaas. Institutsioonidevaheline kunstiajalooliste, tehniliste ja konserveerimist puudutavate dokumentide varamu 213
- *The Rembrandt Database. An inter-institutional research resource for art-historical, technical and conservation documentation* 218

Kadi Polli, Hilkka Hiiop

- „Maalide kopeerimine, kordamine ja jäljendamine 15.–18. sajandil”. Rahvusvaheline konverents Taani Rahvusgaleriis (21.–22. mai 2012) 225
- *“Copying, Replicating & Emulating Paintings in the 15th–18th Century”*. International conference at the National Gallery of Denmark (21–22 May 2012) 229

Autorid / Authors 233

Saateks

Käesolev Eesti Kunstimuuseumi toimetiste erinumber on kasvanud välja Kadrioru kunstimuuseumi initsieeritud rahvusvahelisest uurimis- ja näituseprojektist „Bosch & Bruegel. Ühe maali neli jälge” (2010–2013). Tõsine töö, mis projekti ette valmistades ja läbi viies ära tehti, pälvis tähelepanu nii teadusringkondades kui ka laiema avalikkuse hulgas Eestis ja väljaspool ning tõi Eesti Kunstimuuseumisse väärikaid auhindu. Neist esiletõstmist väärivad siinkohal kaks, esiteks – Eesti Kultuuriministeeriumi muuseumite aastapremia projekti idee autorile Greta Koppelile uurimisprojekti algatamise ja kureerimise eest ning Hilikka Hiiopile kui parimale konserveerimisteaduse tulemusi tutvustavale konservatorile, teiseks – Eesti Kunstiteadlaste Ühingu aastapremia Greta Koppelile ja Hilikka Hiiopile „Bosch & Bruegeli” uuendusliku uurimisprojekti ja näituse eest.

Kõige olulisem „Bosch & Bruegeli” projekti juures on aga asjaolu, et see tõi Eesti kunstiteadusesse mõiste „tehniline kunstiajalugu” ning süvendas diskussiooni selliste küsimuste üle nagu: milline tähtsus on kunstiteoste hindamisel nende tehnilistel uuringutel, milliste kunstiteoste puhul tuleks tehnilisi uuringuid rakendada, millised on tehnilised võimalused kunsti ühiskonnale mõistetavamaks muutmisel jne. Loomulikult ei sündinud see aga üleöö ja tühjale kohale. Kunstiteoste materiaalse poole uurimise ja tutvustamisega on Eesti kunstiteadlased-konservatorid koostöös Ida ja Lääne kolleegidega tegelenud juba aastakümneid, ent mitte kunagi varem pole see olnud nii aktuaalne kui praegu. Täiustuvad ju tänapäeval uurimise tehnilised vahendid ja uurimustulemusi koondavad andmebaasid iga päevaga ning interdistsiplinaarsusest on saanud nähtuse või objekti mõistmisel võtmesõna.

See on ka põhjus, miks kunstimuuseum ei ole „Bosch & Bruegel” projekti loorberitele puhkama jäänud, vaid on otsustanud minna edasi ning avaldada tehnilist kunstiajalugu üldiselt ning kunstiteoste tehnilist poolt konkreetset puudutavaid käsitlusi. Uskudes, et neid ei vaja mitte üksnes kunsti- ja konserveerimisteaduse üliõpilased, vaid ka end uusimate kunstiteoste uurimissuundadega pidevalt kursis hoida püüdvad kolleegid, kunstikogujad ja -publik, samuti tehniliste professionide esindajad.

Tiina-Mall Kreem
peatoimetaja

Foreword

The current special issue of the “Proceedings of the Art Museum of Estonia” grew out of the international research and exhibition project “Tracing Bosch & Bruegel. Four Paintings Magnified” (2010–2013), initiated by the Kadriorg Art Museum. The serious work done in preparing and carrying out the project attracted attention in academic circles as well as amongst wider audiences, both in Estonia and abroad. It brought several prestigious awards to the Art Museum of Estonia. Two of them in particular should be noted: the first, the annual museum award issued by the Estonian Ministry of Culture was given both to the author of the idea, Greta Koppel, for initiating and curating the research project, and also to Hilikka Hiiop as the best conservator for exhibiting the results of the conservation science research. The second one, the annual award issued by the Estonian Society of Art Historians, was given to the above-mentioned two people for the innovative “Bosch & Bruegel” research project and the exhibition.

The most significant fact in the “Bosch & Bruegel” project, however, is that it introduced the term “technical art history” into Estonian art history. It also intensified discussion about questions, such as: How important is technical research in evaluating artworks? For which artworks should technical investigations be used? How can technological possibilities make art more understandable to society? The project was naturally not born overnight and it did not come out of thin air. Estonian art historians and conservators, together with their colleagues in the East and in the West, have been investigating and introducing the material side of artworks for decades, although it has never been as topical as it is now. Today, after all, the technical means of investigation and databases with research results continue to improve all the time, and interdisciplinarity has become the key word in understanding each phenomenon and object.

This is also the reason why the museum is not resting on the laurels of its “Bosch & Bruegel” project. It has decided to proceed and publish on technical art history in general and technical aspects of artworks individually. We believe that this is necessary not only for the students of art history and conservation, but also for colleagues who wish to keep up with the newest art research trends, for art collectors and for the public, plus representatives of technical professions.

Tiina-Mall Kreem
Editor-in-Chief